

Current Contents – (ne)dostižni cilj

Current contents – (un)reachable goal

Silva Dobrić

Vojnomedicinska akademija, Institut za naučne informacije, Beograd

Nauka je zajedničko, međusobno povezano, organizovano i sistematizovano znanje ljudskog roda. To je samo jedna od ljudskih aktivnosti koja se od ostalih izdvaja posebno važnim doprinosima, načinom razmišljanja, tehnologijom rada i društvenom ulogom. Nauka ima četiri osnovne vrednosti: ona je izvor stvarnog znanja za čovečanstvo, ključni je deo obrazovnog sistema, deo je kulture jednog naroda ili sredine i doprinosi opštoj dobrobiti i bezbednosti u svakodnevnom životu. Medicina, uključujući farmaciju, stomatologiju i veterinu, uklapa se u navedenu definiciju nauke – ona jeste zajedničko, organizovano i sistematizovano znanje ljudskog roda. Takođe, u medicini i srodnim granama lako je pronaći osnovne karakteristike naučnog rada – ona tumači postojeće prirodne pojave, a njeni zaključci su proverljivi i podložni su promenama jer se postavljaju na osnovu provere i potvrde.

Da bi postala deo celokupnog duhovnog bogatstva čovečanstva, naučna spoznaja mora da se stavi na uvid naučnoj i stručnoj javnosti. To se najčešće radi objavljivanjem rezultata naučnih istraživanja kroz publikacije. Objavljivanjem rezultata naučnog rada započinje put njegovog uključivanja u ukupno naučno znanje. Najveći broj pisanih naučnih informacija počiva na naučnom časopisu kao najvažnijem pojedinačnom nosiocu informacija, kao i na sistemu službi za indeksiranje i sažimanje koji obezbeđuju njegovu što efikasniju upotrebu.

Medicinski naučni časopisi po svom značenju mogu da se podele na međunarodne i lokalne. Međunarodni časopisi su usmereni ka međunarodnim medicinskim naučnim krugovima, uređivački odbori su im sastavljeni od stručnjaka iz različitih zemalja, autori priloga su, takođe, iz različitih zemalja, jezik objavljivanja je, u pravilu, engleski, prate ih međunarodne službe za indeksiranje i na njih se pretplaćuju biblioteke širom sveta. Lokalni časopisi su, uglavnom, namenjeni sredini u kojoj časopis izlazi (određenoj državnim, institucijskim ili nekim drugim granicama), autori radova su, najvećim delom, iz te sredine i pišu na lokalnom jeziku, zbog čega je i dostupnost takvih časopisa ograničena.

Važnost ili vrednost nekog časopisa može da bude predmet ličnog stava svakog naučnog radnika, ali postoje neosporni objektivni pokazatelji na osnovu kojih se ona može odrediti. Prvi je zastupljenost u stručnim bibliotekama. Biblio-

teke se, po pravilu, pretplaćuju na časopise koje njihovi korisnici ocenjuju kao najbolje. Stručne službe biblioteke važnost nekog časopisa mogu da odrede i na osnovu učestalosti upotrebe preko fotokopiranja članaka, upotrebe u biblioteci, pozajmljivanja izvan biblioteke i sl. Indeksiranost je sledeći pokazatelj važnosti nekog časopisa. Da bi naučni radnici uočili radove u nekom časopisu i koristili se njima, neophodno je da ti časopisi budu zastupljeni u sekundarnim publikacijama koje pripremaju specijalizovane službe za indeksiranje i sažimanje. Ove službe, na osnovu podataka o radu i njegovom sadržaju, formiraju različite indekse i sažetke iz kojih, naknadno, nastaju štampane publikacije ili elektronske zbirke podataka. Kriterijumi za izbor časopisa koji će biti praćen ovakvim publikacijama mogu da budu različiti, ali zajednički su im, svakako, kvalitet, važnost i originalnost objavljenih radova u nekom časopisu. Treći pokazatelj kojim se meri vrednost nekog časopisa je citiranost članaka objavljenih u njemu. Časopisi čije objavljene radove naučnici najviše citiraju smatraju se najuticajnijim u naučnim krugovima. Njihova vrednost iskazuje se tzv. impakt faktorom, odnosno faktorom uticaja (od engleske reči *impact* što znači udar, uticaj, odjek, odskok), na osnovu kojeg se izrađuju popisi najuticajnijih časopisa koji, potom, pomažu naučnicima pri izboru časopisa u koji će poslati rukopis za objavljivanje. Impakt faktor za pojedine časopise određuje i objavljuje *Institute for Scientific Information* (ISI) iz Filadelfije, SAD, ujedno i izdavač poznatog indeksnog časopisa *Current Contents* koji kroz 9 sekcija pokriva sva područja nauke. Za područje biomedicine najvažniji su *Current Contents/Life Sciences* i *Current Contents/Clinical Medicine* koji prate 1 380, odnosno 1 274 naslova najvažnijih publikacija iz biomedicinskih i kliničkih disciplina^{1,2}. Posebnost bibliografskih baza ISI-a su njegovi citatni indeksi: *Science Citation Index*[®] (pokriva oko 3 500 časopisa), odnosno njegov elektronski oblik *Science Citation Index Expanded*[®] (prati 5 900 naslova), koji omogućavaju uvid u literaturu koja je prethodila objavljivanju nekog rada, kao i uvid u uticaj tog rada na dalja istraživanja^{3,4}. Od 1975. godine ISI izdaje *Journal Citation Reports*[®] (JCR[®]) 3 kao deo *Science Citation Index*[®]-a i *Social Sciences Citation Index*[®]-a. Ova baza podataka omogućava izračunavanje impakt faktora koji pokazuje koliko je jedan

„prosečan“ članak objavljen u nekom časopisu bio citiran u određenoj godini. Na osnovu toga procenjuje se i uticaj nekog časopisa na naučnu oblast koju svojim sadržajem pokriva. Sledeći primer pokazuje kako se izračinava impakt faktor (IF) nekog časopisa (npr. za 2004. godinu):

$$IF = A/B, \text{ gde je}$$

A – broj citata u 2004. godini za članke objavljene u tom časopisu u periodu od 2002. do 2003. godine,

B – broj članaka objavljenih u tom časopisu u periodu od 2002. do 2003. godine.

Impakt faktor je, dakle, merilo vrednosti nekog časopisa, njegovog uticaja u naučnim krugovima, pa je normalna želja svakog uređivačkog odbora i izdavača da njegov časopis uđe u sistem praćenja *Current Contents*-a i da mu se dodeli odgovarajući impakt faktor. Međutim, konkurencija je ogromna, posebno na području biomedicinskih naučnih disciplina!

Uredništvo *Vojnosanitetskog pregleda* (VSP-a) zakoračilo je prema ovom cilju 2002. godine kada je, uvođenjem niza promena u uređivačku politiku časopisa, obezbedilo njegovo vodeće mesto među domaćim biomedicinskim časopisima i stvorilo realne preduslove za uvođenje u *Current Contents*^{5,6} (inače, VSP već godinama prati nekoliko čuvenih biomedicinskih baza podataka: MEDLINE, EMBASE i EBSCO preko koje je dostupan u punom tekstu od 2002. godine). Velika zasluga za ovo pripada tadašnjem glavnom i odgovornom uredniku prof. dr Vladimiru Tadiću koji je bio pokretačka snaga ovih promena. Ovaj reformski kurs sa istim

žarom i entuzijazmom nastavio je i doc. dr Mile Ignjatović koji se na čelu Uređivačkog odbora VSP-a nalazio od avgusta 2005. do maja 2006. godine. Za to kratko vreme pod njegovom „dirigentskom palicom“ učinjeno je mnogo: završen je proces konstituisanja međunarodnog uređivačkog odbora sastavljenog od najuglednijih svetskih stručnjaka iz određenih oblasti, časopis je obogaćen novim sadržajima (pisma uredništvu, kritički osvrti i sl.), pa čak i novim, modernijim, a, po mnogima, i lepšim izgledom^{7,8}. Potpisnica ovih redova s ponosom može da istakne da je od početka modernizacije VSP-a, započete 2002. godine bila uključena u ovaj proces, najpre kao član Uređivačkog odbora, potom, od januara 2006. godine, kao odgovorni urednik, a od maja 2006. godine kao glavni i odgovorni urednik.

Put koji su trasirali dosadašnji glavni urednici prof. dr Vladimir Tadić i doc. dr Mile Ignjatović nastaviće se i dalje. Posebna pažnja u narednom periodu biće posvećena većoj promociji kvalitetnih radova namenjenih inostranom čitaocu (radovi na engleskom jeziku i oni koji sadrže apstrakt na engleskom), kako bi se povećala inocitiranost radova iz VSP-a, kao i povećanju broja radova inostranih autora jer su ovo, takođe, jedni od bitnih uslova za ulazak u najznačajniju naučnu bazu podataka *Current Contents*. Uredništvo VSP-a odlučno je u nameri da ostvari ovaj cilj. U tome veliku pomoć očekuje od dosadašnjih, kao i od budućih, potencijalnih autora-saradnika koji će kvalitetom svojih radova unaprediti i kvalitet samog časopisa. Jer, cilj nam je zajednički – *Current Contents* i što bolji impakt faktor!

L I T E R A T U R A

1. CC/Life Sciences. Journal list. Available from: <http://www.thompsonscientific.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi?PC=P>
2. CC/Clinical Medicine. Journal list. Available from: <http://www.thompsonscientific.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi?PC=C>
3. The ISI Impact Factor. Available from: <http://www.scientific.thompson.com/free/essays/journalcitationreports/impactfactor/>
4. Using the ISI Impact Factor. Available from: <http://www.scientific.thompson.com/free/essays/journalcitationreports/usingimpactfactor>
5. Tadić V. Eppur si muove! [editorial]. *Vojnosanit Pregl* 2002; 59(2): 111–7. (Serbian)
6. Tadić V. Sixtieth anniversary of Vojnosanitetski Pregled 1944–2004 [editorial]. *Vojnosanit Pregl* 2004; 61(5): 461–70. (English, Serbian)
7. Ignjatović M. A time of change [editorial]. *Vojnosanit Pregl* 2005; 62(9): 609–11. (Serbian)
8. Ignjatović M. A time of change – Part two. [editorial]. *Vojnosanit Pregl* 2006; 63(1): 5–11. (English, Serbian)